

0. 1986 98. ÅRG.

Løssalg kr. 15

OLAV

Thomas Patfoort, s. 1

En søndagspreken

Anton Ivens, s. 4

Maristene 1836–1986

Erik Gunnes, s. 7

Katolikker og katarer

Urpremière på Nationalteatret, s. 10

Kolbes reise

Else-Britt Nilsen, s. 14

Obligatorisk borgerlig vigsel?

Baby Johannessen, s. 16

Inspirasjon for leg og lærd

ST. OLAV

Katolsk tidsskrift?!

Nei, det er ikke trykkfeil i overskriften. Det skal være både spørsmålstegn og utropstegn. Men la oss ta én ting av gangen, og spørsmålstegnet først.

Fra luthersk side ble det nok satt mer enn ett spørsmålstegn da det katolske blad St. Olav så dagens lys i 1889. Hva skulle man med et katolsk propagan-

daskrift i det massivt protestantiske Norge? Fra katolsk side var saken klar: Det trengtes et «forbindelsesorgan» mellom de få og spredt boende katolikker, og det trengtes «et organ gjennom hvilket de idelige udfald mot vaart troessamfund kan imødegaaes og tilbagevises,» som det het i subskripsjonsinnbydelsen.

Polemikk og apologetikk gikk lenge lykkelig hånd i hånd i St. Olavs spalter. Og korstogsiveren mot vranglæren og for den «enesaliggjørende lære» var ikke til å ta feil av. Iveren var langt på vei forståelig, for den lille katolske flokk var omgitt av massive murer av uvitenhet, fordommer og regelrett motvilje.

I dag er i hvert fall en del av den norske uvitenhet om katolsk tro og liv nedbygget. Polemikken er stort sett stilnet på begge sider, og dialogen – samtalen – er kommet i stedet for de skråsikre konfesjonelle utropstegn.

Nettopp i dette forbedrede økumeniske klima har St. Olav

en viktig oppgave: å informere om hva som skjer på katolsk hold, om hva som sies og tenkes og – ikke minst – diskuteres. Men også å holde dørene åpne til alle sider. All ekte dialog bygger på om man er villig til å lytte til den annen part, og at man ikke stikker egen overbevisning og identitet under stolen. Og vi katolikker har et nødvendig bidrag å yde til den felles kristne visjon og virkelighet.

Informasjon, kommentar og fri meningsutveksling er sentrale anliggender for all presse, men kristen journalistikk har i tillegg et overordnet imperativ: å vitne om det kristne håp! Det er jo nettopp troen og håpet som gir bakgrunnen for det hele, for den tilbakelagte polemikk i St. Olavs spalter, som vi nå kan smile av, og de felles kristne løft verden venter på.

Det er alltid mer håp, sier den kvinnelige journalisten Ki i Åge Rønnings «Kolbes reise» som i disse dager spilles på landets hovedscene. Det er en programklæring St. Olav mer enn gjerne underskriver – og setter utropstegn etter!

*«Det er jeg som er livets brød.
Den som slutter seg til meg,
skal aldri sulte mer,
den som tror på meg,
skal aldri noensinne lide tørst.»
(Joh. 6.35)*

Mer enn noensinne hører prekenen til en søndagsmesse. Men vi er vel alle sammen enige om at prekenen kan være mange ting og ha mange forskjellige aspekter: den skal være opplysende for troen, ja, en slags belæring, – den skal være forklaring, den kan være en kontemplativ meditasjon, den kan delvis være et stykke eksegese, en gang iblant skal den gjøre oppmerksom på evangeliets sosiale eller politiske konsekvenser. Det er vel ikke utelukket at prekenen en sjelden gang begynner med en betroelse – på betingelse av at den har almengyldig betydning, og at det kan komme noe godt ut av den, noe belysende, noe som er oppmuntrende for troen.

Så får jeg da våge meg ut med denne betroelse, eller skal vi kalle den en bekjennelse, – for faktisk er den av den type som man eventuelt betror innenfor skriftemålets ramme. Det er ikke fritt for at dagens tekst ofte har vakt en voldsom protest i meg, denne holdningen som Bibelen kaller knurring. Dere husker vel jødernes knurring under den lange marsj i ørkenen, da de ikke lenger orket denne vanskelige og usynlige Gud som hadde

kastet dem ut i denne vandring: da de lengtet tilbake til kjøttgrytene i Egypt, da de nærmest tørstet ihjel, da de ble bitt av slanger, da de hadde mer enn nok av all denne flakken omkring i en håpløs og endeløs ørken. Og fra Det nye testamente husker vi sikkert også en hel del uttrykk for misnøye, protest og knurring...

«Jeg er livets brød» roper Jesus. «Den som slutter seg til meg, skal aldri sulte mer, den som tror på meg, skal aldri noensinne lide tørst.» – Så må jeg da innrømme det: disse vidunderlige Jesu ord som har gitt næring, styrke og glede til så mange slektledd, og som gleder meg også i mine beste stunder, – hvor ofte har de ikke forvirret meg, sjokkert meg og fått meg til å knurre og til å klage?

Selvfølgelig tror jeg det – og av hele mitt hjerte – at Kristus er livets brød – at han er en makeløs næring – at man uten ham og uten det han bærer i seg av verdier, tæres bort og dør. Men ordene som følger – de er så vanskelige, ofte uutholdelige. «Den som slutter seg til meg, skal aldri sulte mer, den som tror på

meg, skal aldri noensinne lide tørst.» – Og jeg som til tross for dette brød ofte sulter så forferdelig. Og jeg som til tross for denne min tro kjenner så megen tørst, ofte er så utilfreds, ofte kjenner meg så svak, så dårlig til sinns... Like godt å innrømme det siden det er sant, for det er like sant på mitt opplevelsesplan som Herrens ord er sanne for min tro.

Så finnes det vel bare to muligheter: «Den som slutter seg til meg, skal aldri sulte mer».. Siden jeg fremdeles sulter, betyr det kanskje at jeg i virkeligheten ikke har sluttet meg til ham for godt? «Den som tror på meg skal aldri mere lide tørst» Siden jeg ofte tørster så sterkt, betyr det kanskje at jeg ikke har gitt ham min tro og tillit i full og hel hengivelse? Man må jo spørre, for hvem kan være hundre prosent sikker på å ha investert hele sitt vesen i Kristus, – hvem kan regne med at han fullt ut har gitt seg hen i troen...? Kanskje må vi spørre hvilken sult og hvilken tørst det gjelder. Med andre ord: kanskje vi må spørre på hvilket plan Jesu ord befinner seg eller i hvilken sammenheng de egentlig skal forstås.

Lutheranere i USA på vei mot samling

Tre av de lutherske kirkesamfunn i USA har vedtatt å gå sammen i en enhet som vil bli landets fjerde største protestantiske kirke, Den evangelisk-lutherske kirke i Amerika.

Samlet vil denne nye organisasjonen få en tilslutning på omtrent 5,3 millioner medlemmer. Hvis alt går som plan-

lagt, vil sammenslutningen være en realitet fra 1. januar 1988. Hovedkvarteret blir i Chicago.

Bestrebelsene på å få til en bredere sammenslutning av de lutherske kirker i USA, har pågått siden 1982. Målet har vært å få til en større, slagkraftig enhet både overfor myndighetene, f.eks. når det gjelder sosiale spørsmål, og vis-à-vis

2

Jesus taler Bibelens språk med mørke og massive påstander: Han er livets brød, Han er det definitive Guds ord, det kommer ingen annen som er lik Ham, eller som går lenger enn Ham. Han er hele Guds åpenbaring. Han sier oss alt det vi trenger for å leve, sier oss det som er vårt livs egentlige næring, den som gir oss vår konsistens og vår likevekt. Han sier oss at vårt dypeste

tilholdssted er Guds hjerte, og at det derfor ikke finnes noen fortapelse eller noen forbanelse for oss, at det derfor ikke lenger finnes noen hunger eller noen tørst som fører til døden. Men der gis så mange ord av den samme Kristus som gjør det helt klart for oss at han ikke av den grunn etablerer og installerer oss i saligheten, og at han heller ikke oppfyller alle våre ønsker eller slukker vår

tørst etter lykken. Til dem som tror på ham, og som han kaller sine venner, forutsier han at de skal kjenne motstand og trengsel, og at de, – som han selv – skal måtte bestå tålmodighetens, nattens, utholdenhetens prøve.

Det er den kjente problematik med Guds gaver: på samme tid noe som allerede er der, og noe som ennå er i

andre kirkesamfunn når det gjelder det økumeniske arbeidet. Håpet er også at det vil bli mulig å styrke arbeidet med å opprette nye kirker i inn- og utland.

De tre som nå med stort flertall har besluttet å gå sammen, er Den lutherske kirke i Amerika, som har 2,5 millioner medlemmer, Den amerikanske lutherske kirke med 3,2 millioner og den langt

mindre Foreningen av evangeliske lutherske kirker med en tilslutning på 110.000.

De fleste norskøttede amerikanere finner man i Den amerikanske lutherske kirke, som oppstod i 1960, da en rekke mindre kirkesamfunn med bakgrunn i norske, danske og tyske immigrantmiljøer gikk sammen. AFTENPOSTEN

vente, noe som allerede foreligger, og noe som ennå ikke er fullt virkeliggjort. «I elskede. Nå er vi Guds barn, men det er ennå ikke åpenbart hva vi skal bli.» Og da tar vi grundig feil, og vi går store skuffelser i møte om vi innbiller oss at Kristus skal spille lykkens rolle i vårt liv. Visst gir han glede, men han gir oss ikke de bekvemmeligheter vi er fristet til å vente av ham. Han er det brød som virkelig nærer og gir liv, men ellers overlater han det til oss selv å innrette vårt liv, han overlater det til oss selv på en intelligent måte å holde lede og depresjon på avstand. Han venter at vi på en rekke områder selv skal gi vårt liv innhold og mening. Han er livets brød, men ingen mirakel-medisin mot våre skiftende stemninger, heller ikke er han et rusmiddel som sparer oss for kamp og vanskeligheter.

Jesus er Livets brød – det finnes ingen vesentlig sult eller tørst etter at vi har mottatt ham for godt. Om jeg tør si det slik: han løser definitivt grunnproblemene, han gir det liv som varer evig. Men – medmindre vi skulle være noen usedvanlig kontemplative vesener – ja, selv da! – skal vi ikke forlange av ham at han skal være vårt

arbeid, vår avkobling, ikke engang vårt eneste selskap. – Vårt arbeid, vår psykologiske likevekt i arbeidet, en glede ved arbeidet, det må vi finne selv på den klokest mulige måte ved å bruke alt vi har av fantasi og oppfinnsomhet og søke hjelp og råd der det måtte finnes. Vår avkobling: også den skal vi finne og programmere i tråd med vår smak og våre evner. Vårt selskap – det mål av kjærlighet og vennskapelig omgang som ethvert menneske trenger for ikke å forgå av lede, det må vi dyrke selv, det må vi speide etter, det må vi skape betingelser for og anledninger til i det livsmiljø som nå en gang er vårt. Etter Livets brød og Kristi levende vann gis der en riktig og helt normal plass for menneskelig sult og tørst som Livets brød og det levende vann ikke er skapt til å stille direkte og umiddelbart.

Så ved nærmere ettertanke viser det seg kanskje at min knurring mot Jesu ord kom av en misforståelse: at jeg blandet ting som skal være atskilt eller i alle fall skjelnet fra hverandre. Og jeg skulle tro det ville være av stor betydning for enhver av oss å bli vår en slik mulig misforståelse og komme

til en virkelig gjenoppdagelse av at alene sannheten, – den klare og utvetydige sannhet – gjør fri. Så kunne vi kanskje slutte vår meditasjon med denne bønn:

Å ja! Herre Jesus, gi oss bestandig av *det brødet!* Av det sanne brød som Du selv er. Men gi meg også, Herre, å kunne bruke best mulig de talenter av fantasi, av initiativ, av klokskap som du har gitt meg, og gi at jeg da ikke skal gå og tigge og sutre etter et brød som jeg allerede har i skreppen, eller som jeg med litt anstrengelse og ved hjelp av mine medmennesker selv kan skaffe meg.

Vietnamesisk prest i fengsel
I Vietnam er en katolsk prest, pater Tuen, blitt dømt til en fengselsstraff på atten år. Ifølge «Christian Solidarity International» er pater Tuen den andre katolske geistlige som hittil i år er blitt dømt til fengsel. CATHOLIC HERALD

Sjokkert!

Erkebiskopen av Canterbury, Robert Runcie, foretok tidligere i høst en rystende rundtur i fattige svarte boligområder, kunne Arbeiderbladet nylig melde. «Guide» var byens nyutnevnte erkebiskop, Desmond Tutu.

«Jeg ble skremt av å gå i gjørmegatene og se skitten, fattigdommen, fluene og

den kampen det er å skape et hjem her,» sa Runcie etter besøket i Crossroads, et av Sør-Afrikas verste boligområder for svarte.

Beboerne fortalte den britiske gjesten, – som er overhode for de anglikanske kirke, – om arbeidsløsheten og fattigdommen blant de svarte. Runcie sa etterpå at forholdene var mye verre enn han hadde forestilt seg.

Hånden på hjertet, kjære leser: hva vet De om kongregasjonen som bærer Marias navn? Når vi denne gang velger å presentere maristene i vår (nettopp påbegynte) serie om Kirkens ordenssamfunn, er det for samtidig å markere et 150-års-jubileum.

Som det vil fremgå av pater Ivens artikkel, (forøvrig hentet fra Asker og Bærums menighetsblad «Forum»), har maristene gjort en innsats som det er god grunn til å stanse opp ved, – og som også er kommet vårt land til gode: Like fra den gang pater (senere biskop) Mangers satte sin fot på norsk jord til dagen i dag, da en rekke marister på forskjellige steder i vårt land gjør sin velsignede innsats.

En ting til før pater Ivens får ordet: gratulerer – post festum – med 40-års prestejubileum 22.9.!

1986 er et minneår for Maristkongregasjonen: Det var i april 1836 den ble stiftet og offisielt godkjent av Roma. På høstparten avla de første tyve marister de religiøse løfter, og allerede julaften samme år reiste en gruppe misjonærer via Kapp Horn og Valparaiso over Stillehavet: Pave Gregor XVI hadde nemlig tildelt maristene Vest-Oseania som misjonsfelt. En av misjonærene var pater Petrus Chanel som etter tre års virke led martyrdøden og ble helligkåret i 1954.

Maristene begynte tidlig med undervisning av katolsk ungdom – etter oppfordring fra biskopene. Dette var det legrbrødre som tok seg av, opp-

rinnelig under samme ledelse som Maristpatrene, – senere uavhengige og med egen administrasjon. I dag teller de over ti tusen medlemmer. De arbeider innen alle grener av skolevesenet og er spredt over nesten hele verden.

En søsterkongregasjon ble også stiftet. Den fikk som formål å arbeide på misjonsmarken, særlig i områder der Maristpatrene virker. I senere tid har søstrene også spesialisert seg på undervisning, med pensjonatskoler i Europa, USA, Afrika og Australia. En annen gren av søstrene har spesialisert seg på sykepleie i misjonsområdene.

Historisk bakgrunn

Man må tilbake til situasjonen i Frankrike tidlig på 1800-tallet for å finne årsaken til Maristkongregasjonens stiftelse. Etter den franske revolusjon hadde Kirken mistet mye av sin glans og innflytelse. Mange tenkte med vemod tilbake til den tid da Kirken hadde en ledende posisjon i landet. Men andre ønsket seg «en ny kirke»: en kirke uten pretensjoner, uten makt. En kirke bygget på tro og omvendelse, bygget på bønn og kjærlighet – skjult og tjenestevillig som Maria.

Det var dette ideal som fikk tolv unge menn i bispedømmet Lyon til å ta initiativet til opp-

Metodistene kan akseptere paven

Metodistene, som med sine 20 millioner medlemmer er en av de store protestantiske frikirker, kan på visse vilkår tenke seg et kirkesellesskap med paven i spissen. Det fremgår av den såkalte Nairobi-rapporten som ble lagt frem under metodistenes verdenskonferanse nylig.

Rapporten viser til de fremskritt som er gjort i den teologiske dialog mellom den katolske kirke og metodistene. Og den gir uttrykk for at det ikke er utenkelig at katolske og metodistiske biskoper en dag kan forenes i ett bispekollegium i en gjenopprettet enhet, og at hele dette fellesskap skulle kunne godkjenne et slags primat og praktisk ledelse ved biskopen av Roma. KATHPRESS

En klokke for paven

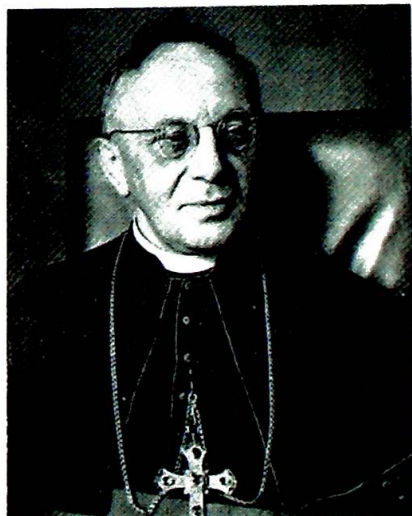
Den franske klokkestøperen André Paccard skal støpe en klokke på 145 kilo i forbindelse med at pave Johannes Paul II skal besøke Frankrike i oktober. Klokken skal prydes med pavens våpenskjold og hans motto «Totus tuus» og et bilde av jomfru Maria. Klokken skal overrekkes i Annecy den 7. oktober, og det er ventet at 100.000 mennesker vil overvære seremonien. NOP

Pater Jean Claude Colin – grunnleggeren av Maristkongregasjonen.

For maristene gjelder fremdeles at de skal være mobile og kreative, at de ikke – koste hva det koste vil – skal holde fast ved det gamle. De skal være mer opptatt av konkret nød i verden enn av kontinuitet i bestemte tradisjonelle former. En marist vil ikke være avhengig av en bestemt arbeidsform, men mer av en «måte å leve på», etter Marias forbilde.

Vår stifter, pater Colin, uttrykte det slik: «Maristkongregasjonen må starte en ny kirke. Når jeg sier dette, er det ikke bokstavelig ment, det ville være tegn på manglende tro. Like fullt er det til en viss grad sant: Vi må begynne med en ny kirke.»

Biskop Jacob Mangers – den første marist som kom til Norge.

Nok en marist av den gamle garde – pater Petrus Bzdył kom fra Polen i 1926 og virket her i landet til sin død i 1974.

Marias betydning

Men etter alt dette: Hvor er Marias plass og betydning i det hele? – En kjent historiker innen kongregasjonen har undrende notert følgende: «Etter 150 år har kongregasjonen som bærer Marias navn, ikke kommet med noen som helst form for egen Mariadyrkelse. Ingen egen bønn, ingen egen statue, intet eget pilgrimssted, ingen egen Mariakult. Man har ikke skrevet mange bøker om Maria med en egen teologi eller spiritualitet. Hvordan skal man forklare dette?»

På samme vis som maristene ikke vil skille seg ut ved bestemte aktiviteter, slik vil de heller ikke peke seg ut ved en

rettelse av et religiøst samfunn inspirert av Maria og i Marias navn. Kirken trengte menn og kvinner som kunne gi et nytt fundament til en kirke som etter den franske revolusjon hadde mistet sin makt utad. Utgangspunktet var at Kirken måtte betraktes fra et helt annet synspunkt: ikke som maktapparat, men som en plass for alle som søker trygghet og støtte. Kirken skulle være åpen for enhver form for aktivitet, ikke minst for tjenestevillighet.

Baptistleder får ny straff

Sekretæren for rådet til de uregistrerte baptistmenighetene i Sovjet, Nikolai Baturin, er arrestert på nytt. Arrestasjonen fører til et nytt fengselsopphold på tre år. Det betyr at Baturin vil tilbringe

over 20 år i arbeidsleir siden han første gang ble arrestert i 1948, melder det britiske nyhetsinstituttet Keston College.

Baturin overtok som sekretær i fellesrådet for de uregistrerte baptistkirkene etter at Georgi Vins ble utvist fra Sovjetunionen i 1979. NØP

6

bestemt liturgi eller teologi. Marias plass og betydning i maristenes liv er å finne i evangeliet. Der ser man at Maria aldri setter seg selv i forgrunnen. Hun er og blir «Guds tjenerinne.»

Å leve Marias liv betyr å betrakte hennes sønn, Jesus Kristus, som livets midtpunkt. Det betyr å ha øyne og ører åpne for de fattige, de nødlidende, de trengende. Det betyr å ta seg av disse uten bruk av makt eller andre prestisjemidler. Med andre ord: «Å praktisere bergprekenen.» Å leve Marias liv betyr å binde seg til hennes måte å leve på. Intet nytt evangelium, men det evangelium hun formidlet til oss.

Maristene i Norge

Hva brakte maristene til Norge? I begynnelsen av vårt århundre opplevde Frankrike en sterk religiøs undertrykkelse og flere ordenssamfunn ble opphevet. Derfor søkte disse å slå seg ned i utlandet. Slik dro en gruppe marister fra Frankrike til Nederland, der de ble gjestfritt mottatt og fikk mulighet til å opprette skoler og andre former for virksomhet. De opprettet også sine

egne skoler for utdanning av prester innenfor sin egen orden.

Et kloster som også var teologi-seminar, hadde til og med navnet St. Olafs kloster. Det inspirerte vel biskop Olav Smit til å be maristene sende prester til Norge. Den første som reiste, var pater Jacob Mangers, senere biskop av Oslo. Han kom til Norge i 1925, og siden den gang har maristpatrene, om enn i beskjeden form, arbeidet her i landet. Og deres arbeidsmetode er: Som Maria å være et bilde av – og forbinde for – en ydmyk kirke: tjenestevillig, barmhjertig og mottagelig for Guds Ånd.

SOCIETAS·MARIÆ
150
1836-1986

Kirkeklokkene i Peking ringer igjen

For første gang på 28 år ringer kirkeklokkene i Peking igjen. Den 15. august, på dagen for Marias opptagelse i himmelen, var 2.500 mennesker samlet i «Den uplettede unnsfangelses kirke» hvor Michel Fu Tie Shan, biskop for foreningen av de patriotiske katolikker i Kina, feiret messe. Forrige gang kirkeklokkene

Delte meninger i Nicaragua

Den nicaraguanske undervisningsminister og tidligere prest Fernando Cardenal forsvarer sandinistregjeringens utvisning av biskop Antonio Vega (se nyhetsnotis i St. Olav nr. 8-86, «I andre land henrettes forædere. Hos oss blir de bare landsforvist,» sa Fernando Cardenal under et ungdomsmøte i Nicaragua.

Biskop Vega og Monsignore Bismarck Carballo, som også ble landsforvist i sommer, har hele tiden uttalt seg meget skarpt om sandinistregjeringens overgrep mot kirken og de kristne. Cardenal hevder at de to er landsforvist fordi de har forrådt det nicaraguanske folk ved å støtte USAs dødspolitikk. Han benekter at det er problemer mellom de kristne og revolusjonen: Uoverensstemmelsene oppstår fordi noen av biskopene går inn for USAs støtte til de regjeringsfiendtlige «contras».

Det kan være at sandinistene – ved å utfordre kirken direkte – har tapt mer enn de har vunnet, heter det i en rapport fra KIPA. Både paven og de katolske biskoper i Italia, Spania og spesielt USA, hvor biskopene hittil har søkt å fraråde Kongressen fra å støtte «contras» finansielt, har reagert voldsomt mot utvisningene.

Kirken i Nicaragua er splittet. Den såkalte «iglesia popular» – folkets kirke – støtter sandinistene og kanskje særlig dens alfabetiserings- og folkeopplysningsprogram, mens den offisielle kirke med kardinal Obando y Bravo i spissen kritiserer regjeringen for dens behandling av kirken og for menneskerettighetenes kår i landet. Flertallet av landets innbyggere er tradisjonelt katolske og forarges lettere over angrep på prester og biskoper enn over at biskopene kritiserer politikerne, heter det i rapporten fra KIPA.

i Peking ringte var i 1958, året etter at Folkerepublikken Kina hadde brudt forbindelsen med Vatikanet. Ifølge tidsskriftet «Det nye Kina» får kirkeklokkene nå ringe fire ganger i året: jul, påske, pinse og 15. august, Maria Himmelfart. Religionspolitikken i Kina er blitt mer tolerant, men holdningen til Vatikanet er den samme som før.

KATOLSK ORIENTERING

Ukjente tekster av Teilhard de Chardin funnet i Peking

I Peking har man nylig funnet en tekst på 250 maskinskrevne sider foruten ca. to tusen notater og brev fra den kjente jesuitt og paleontolog Teilhard de Chardin. Han arbeidet i Peking fram til 1945.

Det er en tysk forsker, Karl Schmitz-Moormann, som har funnet Teilhard de Chardins opptegnelser. Schmitz-Moormann, som har vært Teilhard de Chardins elev, skal skrive en bok om funnet.

KATOLSK ORIENTERING

Erik Gunnes:

KATARER OG KATOLIKKER

7

Et av de historiske verkene som har vakt størst oppsikt internasjonalt det siste tiåret, er Emmanuel Le Roy Landuries bok «Montaillou» – en studie over et lokalsamfunn i Pyrenéene omkring år 1300, som nå omsider også foreligger på norsk. Den bygger på en ganske uvanlig dokumentasjon.

På 1100-tallet opptrådte en ny religion i landene nord for Middelhavet som sterk konkurrent til den etablerte åndelige makt i området, den katolske kirke. Nykommerne, som kaltes katarer, vant særlig solid fotfeste i Sør-Frankrike og Nord-Italia, uten at den katolske motforkynnelsen så ut til å lykkes. Det var i denne sammenheng spanieren Dominicus grunnla sin orden av predikanter og lærde. Men da hadde allerede paven – Innocens III – trukket den verdslige makt inn i bildet. Riddere fra nord, med den franske kongemakt i spissen, skulle kuste de uavhengige sør-franske herrene, som mer eller mindre åpent støttet eller iallfall tolererte katarismen. Det rene korstog kom i stand, og gjennom et par årtiers kamper fikk den nye religionen et kraftig knekk.

Og hva korstoget ikke greide, greide så inkvisisjonen: Paven opprettet en uavhengig undersøkelsesdomstol, som hadde vide fullmakter og kunne operere vesentlig mer effektivt – og dermed også, mer skånselsløst – enn den stedegne administrasjonen, som lokale hensyn kunne få til å se gjennom fingrene med mangt. Tiggermunkene, som egentlig skulle være forkynnere, ble innlemmet i dette maktapparatet. Katarismen ble på det nærmeste utryddet, men til hvilken pris: et inderlig og grunnfestet hat fra lokalbefolkningens side til såvel erobrerne nordfra som til deres håndlangere, tiggermunkene.

Likevel: Ennå omkring 1300 levde katar-religionen i Languedoc, og på denne tiden fikk den til og med et lokalt oppsving i grevskapet Foix, like under Pyrenéene, et av

dens gamle arnesteder. Men i 1317 tiltrådte en ny biskop, Jacques Fournier. Han klarte hva inkvisisjonen, med basis i det fjernere Carcassonne, ikke hadde greid – å røke ut katarernes siste håndfuller tilhengere i hans bispedømme, Pamiers.

En av Jacques Fourniers forhørsprotokoller er bevart. Og det er den som utgjør grunnlaget for Laduries studie. Den viser seg nemlig å utgjøre en gullgrube av informasjon om den lokale levevis og tenkemåte. Jacques Fournier må ha vært en nokså spesiell person. (Han ble forøvrig valgt til pave ikke så mange årene etter.) Bål og brann truet egentlig hver den som holdt fast ved sin kjetterske tro, og tortur var blitt et anerkjent middel til å fremtvinge tilståelser. Fournier dømte få til bålet, og han klarte seg stort sett uten tortur. Til gjengjeld må han ha vært den fødte forhørsdommer. Det var sannheten han ville ha, og bare sannheten – men åpenbart også: hele sannheten. For det er ikke ende på hva han fikk folk til å fortelle av stort og smått om forholdene i hjemmet og i landsbyen.

En av de lokalitetene som står sentralt i denne sammenheng, er fjell-landsbyen

Stadig flere forfølges i Tsjekkoslovakia

Forfølgelsen av katolikker i Tsjekkoslovakia fortsetter. Stadig kommer det meldinger om trakassering og arrestasjoner av troende, og nylig kunne komiteen til forsvar av forfulgte melde at Maria Kotrisova ble arrestert den 10.

8

Montaillou på Pyrenéenes nordskråninger, et bonde- og sauegjetersamfunn 1300 meter over havet, med et kvart tusen innbyggere. Her var de fleste katarer, eller velvillig innstilt til katarismen, og en fjerdedel av de folkene Fournier forhørte, var herfra. Det var nok til at Le Roy Ladurie har kunnet rekonstruere hele landsbysamfunnet med dets problemer, sorger og gleder, på grunnlag av det materialet Fournier har etterlatt.

Ladurie er ikke primært opptatt av de enkelte skjebner. Det er helheten han søker å få frem: Den sosiale strukturen i dette vesle samfunnet, familienes gjensidige underordning og dominans, vennskap, slektskap og fiendskap. På toppen sitter den velstående familien Clergue, som særlig er representert ved to brødre, sognepresten og grevens fogd. Særlig sognepresten sitter som en edderkopp i sitt nett og profiterer på alle, han har en finger med i det meste, fungerer som myndighetenes representant på den ene siden, men holder sin hånd over katarerne på den annen, uten at den hellige inkvisisjon i Carcassonne aner uråd – og alt mens han nedlegger hva han måtte

juni i år. Årsaken til arrestasjonen var at hun ble tatt under arbeidet med å oversette boken «Attentatet» som handler om attentatet på pave Johannes Paul II på Petersplassen hvor flere øst-blokkland kom i søkelyset. Politiet lot seg ikke affisere av det faktum at Kotrisova var gravid i sjette måned da hun ble

anholdt. Nylig ble også den 22 år gamle elektriker Michael Mrtvy dømt til fengselsopphold i tre år for å ha vært i besittelse av religiøse skrifter og en kopi-maskin tilhørende «Charta 77». Den fellende anklagen lød på at han hadde oppfordret til opprør. Mrtvy er far til tre barn.

NØP

«Baksidebildet» til «Katarer og katolikker» – et middelalderstikk som taler for seg selv.

Kirken i Latvia

Paven har sendt et budskap til katolikene i Latvia og rost befolkningen for å stå fast ved sin tro tross store vansker. Det er 800 år siden evangeliseringen av Latvia fant sted. Sovjet-unionens okkupasjon av denne vesle Østersjørepublikken er aldri blitt anerkjent av Vatikanet, – heller ikke av USA.

CATHOLIC HERALD

Flere biskoper i Tsjekkoslovakia?

Regjeringen i Praha er rede til å forhandle med Vatikanet ang. nyutnevnelser til de bispestoler som for tiden står tomme, uttalte Vasil Bilak, sekretær for sentralkomiteén nylig. Vilåret for at nye biskoper kan utnevnes, er at de er «tolerante overfor staten».

Bilak krever at Vatikanet oppgir sin støtte til den underjordiske kirke i landet. Det Bilak her sikter til, er sannsynligvis den pastorale virksomhet som utøves av de vel 400 prester som myndighetene har fratatt retten til å virke som prester eller på annen måte hindrer i utøvelsen av prestegjeringen.

KATHPRESS

få lyst på av kvinnekjønn, fra slottsfruen til hennes pike. Katakrenes hellige menn – «de fullkomne» – kommer heller ikke så godt ut av den nærgående skildringen, og deres religion viser seg – iallfall på dette nivå – å være en like merkelig mikstur som den de stakkars få lokale katolikkenes kan oppvise. Boken er i det hele tatt en god motgift mot altfor romantiske forestillinger om middelalderens forhold til de evige spørsmål – det gjelder katarenes som det gjelder katolikkenes. For også om de andre landsbyboerne vet vi nok til å få et ganske godt begrep både om hva de trodde og hvordan de handlet, med hensyn til livets viktigste anliggender – deres oppfatning av seksuallivet og ekteskapets verdi, og deres holdning til liv og død. Og deres filosofi viser seg å være en merkelig blanding av halvforstått katarstro, kirkelig tradisjon og urgamle forestillinger fra hedenold. Forøvrig kan man ane at katarismen ikke minst er en utvei folk tyr til for å gi luft til sin forargelse over de evige pengekrav fra kirkens menn – tiende av ditt og datt, avgifter for det ene og det annet. Og endelig er det klart at denne konflikten mellom to sett reli-

giøse forestillinger også åpner for *tvilen* – den radikale tvil på at der er noen mening med det hele.

Studien har den svakhet – som ikke skyldes forfatteren, men materialet – at den beskjeftiger seg med et utkantstrøk, der menneskene ikke har den mangfoldige kontakt med religiøse og verdslige institusjoner som man kunne ha i mer tettbydde strøk, der vi finner majoriteten av befolkningen. Gyldigheten av dens vitnesbyrd blir dermed noe begrenset. Også katarismens sterke plass i dette samfunnet bidrar til at det blir noe av et grensetilfelle. Men ett av flere. For, på den annen side: Europa hadde mange slike utkantstrøk, som også er et studium verd. Hva, for eksempel, med Norge? Også her levde folk i nær kontakt med naturen, og så ikke stort mer til kirken enn det de møtte i en enkelt sogneprest. Hva fikk de egentlig ut av dette møtet? Her kunne en Jacques Fournier ha vært til god hjelp!

P.S. Boken foreligger altså på norsk, men dessverre i en tung og ofte urimelig klønet versjon. Der er dessuten ikke så få rene oversettertabber. Det

gjelder blant annet de termene som karakteriserer den feudale bakgrunnen, og ikke minst de kirkelige begrepene. «Småbrødrene» eller sogar «småbrødremunkene» er f.eks. oversetterens forsøk på å finne et norsk ord for fransiskanerne, og enda litt verre går det på side 279, der vi om en viss Bernard leser at han «ble ved én og samme anledning gjort til klerk, medlem av småbrødreordenen og latinkyndig»: Det siste låter mest som et mirakel! Men originalen fremmer da heller ikke noen slik påstand: Der er det ikke tale om noe medlemskap i fransiskanerordenen, men om at Bernard var viet til klerk og hadde mottatt de lavere vigslar, og at han kunne noe latin!

Emmanuel Le Roy Ladurie
Montaillou. Katarer og katolikker under inkvisisjonen i en landsby i Pyrenéene
1294–1324.

Oversatt av Kjell Olof Jensen.
Gyldendal, Oslo 1986.

Fra ondskap til håp

«Hvordan forholder vi oss til ondskapen?» spør teatersjef Ketil Bang-Hansen i en kronikk i Aftenposten om sitt arbeid – sammen med Morten Jostad – med dramatiseringen av Åge Rønnings roman «Kolbes reise.» «Krigen tygger vi på knekkebrødet over morgennyhetene og spiser fattigdom med kake under en dagsrevy. Men vår egen ondskap og åndelige armod ser vi knapt lenger. En

gang trodde vi vel at vi kunne fjerne ondskaper med systemer. Den dagen alle ble mette, skulle alle bli snille. Så mistet vi troen på systemene, ideologiene, og ble stille. Vi sluttet med å vende lyset mot oss selv, og dermed sluttet vi å tro på oss selv. I denne verden er det mennesket Ki (i «Kolbes reise») kommer vandrende og gir oss håp midt i forvirringen, skrikene og den apatiske luksus.»

«Kirkeledere kan være vel så framsynte som mange politikere.»

Sitatet er hentet fra Dagbladet – i anledning en uttalelse av biskop Andreas Aarflot angående den stadig pågående diskusjon om apartheid-staten. «Poenget for biskopen – om ikke for en Reagan eller en Thatcher» – skriver Dagbladet er «at Tutus forhandlingsopplegg er eneste alternativ til et blodbad i Sør-Afrika.»

Det er ikke ofte ST. OLAV bringer en teateranmeldelse, men denne gang gjelder det en helt spesiell teaterbegivenhet i og med at Nationaltheatret åpnet sesongen med oppsetningen av «Kolbes reise» av Åge Rønning – St. Olav's redaktør gjennom 11 år. Mange katolikker var å finne blant publikum på premièren, også ST. OLAV's anmelder Mette Andrésen, op.

Kolbes reise: «Det er alltid mer håp»

Applausen var lang og ekte for Åge Rønning, Kjetil Bang-Hansen, Anne Marit Jacobsen, Finn Kvaem og resten av Nationaltheatrets ensemble under uroppførelsen av «Kolbes reise». At eksperimentet var mer enn dristig fra den nybakte teatersjefen ved Nationaltheatret, Kjetil Bang-Hansens hånd, er vi ikke alene om å mene. Å overføre Åge Rønnings bok til teater scenen kan ikke ha vært noen enkel oppgave, og det er vel egentlig sjelden man ikke blir skuffet når man opplever en filmatisering eller en teateroppførelse av en bok man har lest, og som har gjort inntrykk. Men denne gang gikk det. Sikkert fordi Åge Rønnings stil egner seg for muntlige replikker (hvor-

for har man forresten ikke funnet ut det tidligere?). Men også fordi han har et budskap å bringe som finner gjenklang i ethvert menneske som lever og strever med nettopp det å være menneske. På godt og vondt.

Spørsmålet om det ondes/den ondes reelle eksistens er hovedtema i boken/forestillingen. Den Onde er til stede, virkeliggjort og så forkledd at vi tror på ham og lar oss lure av ham. Egentlig er han der for å hjelpe oss – til å velge galt. Og for å forsøke å overbevise oss om at det er jævlskapen som vil seire og ikke håpet.

Men er håpet og nåden diktet til etterpå for at mennesket skal kunne overleve? Er ikke slaget tapt fra begynnelsen av, fra den gang mennesket vendte seg bort fra Gud for

Anne Marit Jacobsen som «Ki» i «Kolbes reise» på Nationaltheatret.

å gå sine egne veier?

Åge Rønning mener ikke det, og her kommer det katolske menneskesyn frem i all sin fylde. Selv det mest forsofne menneske er brikke i et mønster større enn det selv. Og har til oppgave å være tegn for noen.

Historien om Kolbe vil gjenta seg så lenge det finnes

«Änglar – finns dom?»

«Det blir ofte talt mer eller mindre uvitende om engler», sa pave Johannes Paul II ved en generalaudiens nylig. «Englene finnes», bekreftet paven, som kalte dem formidlere mellom Gud og mennesker. . . «Selv om sannheten om englene ikke hører til den sentrale del av åpenbaringen, hører den til. I frelseshistorien dukker det opp engler som handler på Guds befaling», uttalte paven.

KATOLSK ORIENTERING

Prestene bør vite mer om innvandrere

Mer kunnskap om innvandrerspørsmål bør inngå i presteutdannelsen, heter det i et nytt dokument fra Vatikanet. Statistikken viser hvor nødvendig dette er: Det finnes 50 millioner innvandrere i verden, 20 millioner flyktninger og der til 8 millioner sjøfolk og 15 millioner

uten faktisk hjemsted. I tillegg kommer turister, pilegrimer og flypassasjerer. I alle disse gruppene finner man problemer som språk- og kulturforskjeller, psykiske forstyrrelser og skilsmisser. Og møtet med andre religioner kan ofte føre til at man setter spørsmålstejn ved de egne idealer og vurderinger, heter det i dokumentet.

KATHPRESS

KOLBES REISE

11

galskap på jorden, så lenge det onde – «Ondskan» – får ture frem. Livet dør ikke bare i konsentrasjonsleirene, men hver gang håp viker for ondskap.

Hvordan pater Maximilian Kolbe gikk i døden for et annet menneske under fangenskapet i Auschwitz i 1941 er vel kjent for ST. OLAV's lesere, og jeg skal ikke gå nærmere inn på det her. I teaterstykket får også selve hendelsen mindre plass enn i boken: Fremstillingen blir ganske stillferdig lest opp. Her har Bang-Hansen unngått effekter som hadde vært nærliggende, og hvor risikoen for overtramp hadde vært stor, og det er ham til ros. Likevel går pater Kolbe som en rød tråd gjennom hele forestillingen, og ikke bare som den «story» stykkets hovedperson, journalisten Ki, skal skrive om. Beretningen om fransiskanerpateren som døde for at en annen skulle få leve, blir Ki's egen skjebne, og dette kommer, etter min mening, sterkere frem i forestillingen enn i boken.

Sprangene mellom fortid og nåtid er godt laget, man har jo ikke filmens muligheter til dette på en teaterscene. Callingen fra flyplasser over hele Europa gjør oss klar til avgang

Ki og «den dannede herre» – i Frank Roberts skikkelse.

enten det er fra Roma, London eller Amsterdam. Mens det i virkeligheten foregår i en sykeseng i København. Monologene kan kanskje bli litt vel dryge i første akt, men er nødvendige for sammenhengen. Især hvis man ikke har lest boken.

Hva vil så en ikke-katolikk få ut av det «typisk katolske» hele forestillingen bærer preg av i

lojalitet mot forfatterens egen intensjon?

Den katolske identitet blir sterkt understreket – Ki er, uten at hun selv har vært klar over det, døpt katolikk og blir dermed presten Flann's ansvar. Dette er viktig for Rønning å få frem, som i så mange av hans bøker. Father Flann er også en typisk rønningssk skikkelse – med

Kloster i Calvins by

450 år etter reformasjonen har Genève, Calvins by, fått et romersk-katolsk kloster. Syv munke holder daglig tre offentlige gudstjenester i bydelen Plainpalais og virker som sjelesørgere for de 9.000 medlemmer av stedets katolske menighet. KATOLSK ORIENTERING

12

Finn Kvalem (til venstre) som pater Flann i «Kolbes reise».

greenske trekk – lettere for-drukken og desillusjonert, og til de grader menneskelig. Men allikevel, i første rekke, prest. Med prestens myndighet til å gi absolusjon til et menneske som ruller opp sitt liv med alle sine synder og tabber.

Åge Rønning vil ikke kalles en «kristelig» forfatter. Og hvis et teaterstykke som «Kolbes reise» blir forkynnelse, er det ikke fordi Rønning kommer med svar på våre spørsmål, men fordi han våger å stille dem sammen med oss slik at de angår oss. Det er budskap til alle oss som ofte er litt frynsete i kanten, men som innerst inne tror på og kjemper for at det

Vatikanet formaner

I et brev til fransiskanernes ordensgeneral, John Vaughan, ber prefekten for Vatikanets troskongregasjon, kardinal Joseph Ratzinger, om at kritikken innen ordenen mot læreembedet må opphøre.

Vaughan, som også er talsmann for de katolske ordensledere, har også fått en henvendelse fra Vatikanets ordenskon-

gregasjon. Den fremhever at det er alle ordenslederes oppgave å passe på at ordensmedlemmer ikke kommer med uttalelser som går mot læreembedet. Ordenslederne må se til at medlemmene ikke fremkaller «splittelser og sammenstøt», og klart si fra at det ikke finnes noen «alternativ lære» for den yngre generasjon. KATHPRESS

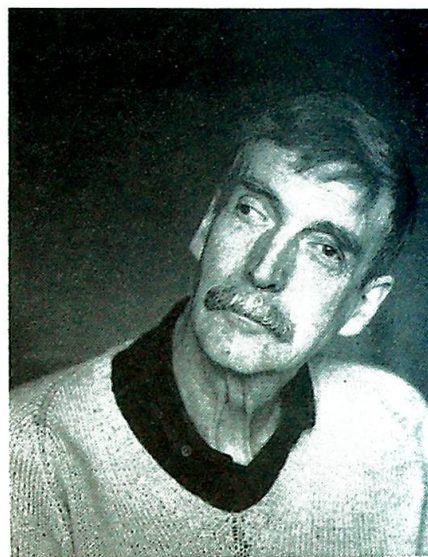
gode skal seire i oss og omkring oss. Som tror på at godhet er striper av sol.

Riktignok er det mest regnvær i stykket. Ordentlig regn man blir våt av! Her må scenografen Kathrine Hysing ha honnør for en ekstrem utnyttelse moderne teater har til sin rådighet. Det er heller ikke bare Ki som får klaustrofobi når veggene lukker seg omkring henne. Og åpning og avslutning med livet selv som kulisser, nemlig trafikken foran Abelhaugen som så å si kommer rett inn i teatret, er genial. Samt lysbruken i scenene med to etasjer.

Anne Marit Jacobsen var ikke «min» Ki fra boken, og valget av skuespiller til denne rollen var litt overraskende. Men hun spilte varmt og overbevisende som Molly Ki, som gjennom sitt rotete liv til sist fant frem til dets mening ved å dø.

Hennes svenske ambassadevenn Tage (Jan Hårstad) gjorde mindre inntrykk – iallfall hadde man ikke vondt for å forstå Ki's beslutning om å gi ham tilbake til «hans fru.»

Studenten Rink var ikke mer klovnete enn at det var sjarmende, men ble selv redskap i den ondes tjeneste ved at Ki ble grovt utnyttet og fornedret

Age Rønning. (Foto: Gro Jarto).

seksuelt. Skildringen som i boken er meget sterk, ble ikke overdrevet, og man skjønnte nødvendigheten av dette for resten av sammenhengen. Mefisto selv (Frank Robert) ble i programbladet kalt «den dannede herren» og var så dannet at man gikk fem på inntil fandenskapen, bokstavelig talt, blusset opp mellom hendene på ham.

Andre teaterkritikere får ta seg av det øvrige. Men det må være tillatt for ST. OLAV's anmelder å rette søkelyset mot Åge Rønning i denne omgang, og det han har forsøkt å si oss og som gjelder de fleste av oss: «Jeg kommer ikke langt, men jeg kommer frem.» Det vil si at «det er alltid mer håp». ●

Apropos kjønnskvoltering – i disse ulvetider

«Likestillingsombudet har lagt fram sin årsmelding for 1985» leser vi i Folkevetts spalte «I disse ulvetider». Som kan fortelle at det fremgår av årsmeldingen «at kvinner som ønsker seg inn i mannsyrker, fortsatt støter på hindre av ulik art. «En kvinnelig bilmekaniker fikk for eksempel ikke jobb i et bilfirma. Sjefens

begrunnelse var at «sjåførene ville henge så mye på ekspedisjonen hvis det ble ansatt en jente der at de ikke fikk gjort jobben sin.»

Folkevett finner sjefens begrunnelse fornuftig og foreslår at den «får konsekvenser også på andre arbeidsplasser. Det bør for eksempel ikke ansettes flere mannlige leger ved sykehusene, fordi sykepleierne da bare blir stående å henge og ikke får gjort jobben sin.»

Bingo og Kirken

Etter en undersøkelse blant katolikker i Statene viser det seg at det bare er «messen» som kan hamle opp med tilstrømmingen til bingo. På en dårlig tredje og fjerde plass kommer religion-sundervisning, for voksne – og barn.

CATHOLIC HERALD

Katolsk informasjon!!!

13

Tidlig en lørdag morgen ringer telefonen i en av våre prestegårder. – God dag, pastor, min mann og jeg er veldig historisk interessert i katolismen, og vi lurere på om De kunne fortelle oss navnet på den 52. pave i paverekken. – Vel, det er ikke så lett å si på stående fot, men gir De meg noen minutter, så skal jeg finne det ut. – Tusen takk, pastor. (Pause) – Ja, nå skal De høre: ifølge Mercati var St. Hormisdas nr. 52 i paverekken og var pave fra 514–523. Trenger De videre opplysninger? – Nei, pastor, den opplysningen er alt vi trenger for å komme videre. Takk for hjelpen. – Ingen årsak.

Litt senere ringer det igjen. – Har jeg kommet fram til den kattålske menigheten? – Ja, det er riktig. – Ja, du skjønner, lørdagskryssordet er orient i dag, og jeg lurere på om du vet navnet på den 52. pave i paverekken? – Tja, det er jo ikke hver dag vi blir spurt om akkurat det, men med litt historisk resonnement skal vi nok finne fram til hvem det var. Pave Leo I var jo den 45. og var pave på 400-tallet, ergo kan vi plassere den 52. i neste århundre. Etter Leo fikk vi Hilarius, og så Simplicius, hvis jeg ikke tar feil, dernest Felix, og så Gelasius, som jo ble døpt av Clovis. Anastasius

var dernest pave i et par år før Symmachus ble valgt. Og da, min kjære venn, skulle pave Hormisdas ble den 52. pave i rekken, han som ble berømt for sine uttalelser om pavens ufeilbarlighet, vet du. – Du, det derre var imponerende. Det beste av alt er at det stemmer med kryssord'n. Hormisdas, ikke sant? – Jo, Hormidas må det være. – Takk skal du ha. – Ingen årsak, bare hyggelig å kunne hjelpe litt.

Hormisdas ble omtalt i flere samtaler samme dag og under kirkekaffen neste dag. Hormisdas var plutselig kjent over det ganske land på grunn av et skarve kryssord. I årevis har vi drevet med katolsk brevkurs og

katolsk forum uten å tenke på at kryssordoppgaver er den minst påfallende måte å spre informasjon om den katolske kirke på – fra Lindesnes i sør til Gamvik i nord. I løpet av noen få år ville de fleste pavenaavn og helgennaavn være kjent, og kjente valfartssteder – som Guadalupe og Lourdes – ville folk bli nysgjerrige etter å besøke. For ikke å snakke om muligheten til å utvide kryssordlatinens ego, ergo og anno til små sitater fra katolsk troselære, à la Thomas: ipsum esse subsistens. Til slutt kan et tenkende menneske bare trekke én slutning: Cogito, ergo catholicus sum!

Og alt dette takket være Hormisdas. p. Funderius

Tegning av Sigrud G. Holm.

Legfolk bør få preke

Den 87 år gamle erkebiskop Josef Schoiswohl anbefaler i et intervju med tidsskriftet «Publik Forum» at legfolk bør få lov til å preke ved søndagsgudstjenesten.

Mange prester holder i dag hele tre gudstjenester om søndagen fordi de må

sørge for flere menigheter. Det er en stor belastning, og man bør avlaste dem ved å tillate legfolk å preke. Selv om det primært er prestene som bør preke, må lekfolk kunne settes inn der det er påkrevet, hevder erkebiskopen.

KATOLSK ORIENTERING

Legfolkets år i Sverige

Den katolske kirke i Sverige har begynt et «legfolkets år». Nå i høst var vel 70 representanter fra 25 menigheter samlet til «opptaktsmøte» der en mengde idéer og forslag ble luftet.

Bønn og fellesskap blir hovedord i dette temaåret, skriver Katolsk Kyrko-

Obligatorisk

Spørsmålet har vært fremme i Den norske kirke de siste årene, men også for oss som katolikker er det av interesse. Imidlertid fremstår eventualiteten som nokså uproblematisk for katolske øyne. Vi er vel vitende om at mange av våre trosfeller lever i land med obligatorisk borgerlig vigsel, og det synes ikke å skape særlige vansker at man gifter seg «dobbel» – både på rådhuset og i kirken.

Vi skal se at fullt så enkelt fremstår ikke spørsmålet for våre lutherske landsmenn.

I 1980 nedsatte Bispemøtet i Den norske kirke en arbeidsgruppe som skulle drøfte spørsmål knyttet til kirkelig medvirkning ved ekteskapsinngåelse. Våren 1982 fremla gruppen en innstilling som foreslår obligatorisk borgerlig ekteskapsstiftelse med etterfølgende velsignelses-/forbønnshandling. — Bispemøtet fant det ønskelig å innhente en del høringsuttalelser i spørsmålet før det tok endelig stilling til saken, og utredningen ble sendt til bispedømmerådene, de teologiske fakulteter og Den norske kirkes presteforening.

Flertallet av høringsuttalelsene deler arbeidsgruppens oppfatning om at det ikke foreligger viktige teologiske argumenter mot overgang til obli-

gatorisk borgerlig vigsel. Etter luthersk syn er ikke bare borgerlig og kirkelig vigsel likestilt, dvs. at også den borgerlige vigsel er en teologisk legitim vigsel og kirkelig gyldig. Faktisk oppfattes vigselen i kirken som en borgerlig vigsel kombinert med en kirkelig handling som strengt tatt ikke har noen betydning for ekteskapets *gyldighet* hverken kirkerettslig eller kirkelig/teologisk. Når presten foretar en vigsel, skjer det på samfunnets vegne. Han foretar denne handling som autorisert vigselmann. Hans medvirkning som prest, er ikke nødvendig og på ingen måte ekteskapsstiftende. Det konstituerende i ekteskapsstiftelsen er — også ut fra kirkens syn — det gjensidige løfte i vitners

nærvær, og den samfunnsmessige registrering av denne handling. (Heller ikke etter *katolsk* syn er prestens/kirkens medvirkning ved ekteskapsinngåelsen *absolutt* nødvendig, siden det alene er partenes samtykke som konstituerer ekteskapet. Ekteskap mellom ikke-katolikker er derfor — ut fra katolsk syn — like «gyldig» som katolske ekteskap, under forutsetning at de ikke er uforenlige med ekteskapets grunnbetingelser. Derimot kan katolikker *som regel* bare inngå ett gyldig ekteskap innenfor kirken. Dette er dog en kirkerettslig bestemmelse som har sin årsak i pastorale hensyn.)

Men selv om det ikke foreligger noen teologisk hindring for en slik reform i Den norske kirke, så er det ikke dermed sagt at det teologisk sett *bør/må* være obligatorisk borgerlig vigsel. Dette kommer tydelig til uttrykk når bare to av de i alt femten aktuelle høringsuttalelser går inn for obligatorisk borgerlig vigsel.

En generell innvending til innstillingen er at den legger for lite vekt på å vise og utrede at obligatorisk borgerlig vigsel *virkelig* vil fungere bedre enn nåværende ordning hvor man fritt kan velge mellom kirkelig og borgerlig ekteskapsinn-

tidning. Et rikholdig materiale - fra billedmeditasjon til idélister - står til «folkets» disposisjon. Kerstin Ekeløf har utarbeidet studiemateriale om legfolket i kirken - «en gullgrube av tanker, idéer og sitater, og med en rekke stimulerende spørsmål og problemstillinger,» ifølge Katolsk Kyrkotidning.

Økumenikk på sjakkbrettet

Katolikker «kjemper» mot anglikanere, metodister måler seg med presbyterianere, og «slagene» går på tvers av alle konfesjoner i den økumeniske brev-sjakkklubben for prester (CCCC) i Storbritannia. Klubben feirer i år 20 års jubileum, og skal i sitt jubileumsår sette i gang et landsomfattende mesterskap.

For mange prester er sjakkbrikkene en stor lidenskap og hobby, samtidig som de av ulike årsaker best kan dyrke denne hobbyen sammen med likesinnede pr. brev. Klubben har en trofast medlemskare - og går i kirkelige kretser for å være en av de beste økumeniske organisasjonene på De britiske øyer. NØP

borgerlig vigsel i Norge?

15

gåelse. Heller ikke har arbeidsgruppen presisert karakteren av den påfølgende *kirkelige handling* som kan tenkes innført ved obligatorisk borgerlig vigsel. En egen kirkelig vielse som tilleggshandling, er jo meningsløst etter luthersk syn. Så lenge kirkens medvirkning ved ekteskapsinngåelsen er uklar, er det vanskelig å ta standpunkt til forslaget om obligatorisk borgerlig vigsel.

Høringsuttalelsene gir liten støtte til innstillingens utsagn om at «en overgang til obligatorisk borgerlig vigsel totalt sett vil få liten eller ingen negativ effekt for kontaktmulighetene mellom kirke og folk». Kirkelig vigsel har lang tradisjon i landet, og folk vil neppe finne det forståelig hvis kirken frasier seg den. I stedet for å være et konstruktivt bidrag til dagens debatt om ekteskap og samliv, kan et slikt forslag oppfattes som om kirken flykter fra et vanskelig område.

Vil innføringen av obligatorisk borgerlig vigsel være en «løsning» i spørsmålet om fra-

skiltes gjengifte? Det er et faktum at Den norske kirke her står overfor et meget alvorlig problem. Den enkelte prest har forskjellig praksis når fraskilte ønsker kirkelig vigsel. En felles kirkelig «profil» mangler, og mange av kirkens medlemmer føler seg forskjellsbehandlet. At dagens situasjon oppleves som utilfredsstillende, fremgår klart av høringsuttalelsene. Likevel stiller man seg tvilende til hvorvidt obligatorisk borgerlig vigsel vil bli noen løsning så lenge man holder fast ved en kirkelig handling i tillegg til vigselen. Med stor sannsynlighet vil mange av prestene som i dag vegrer seg for å vie fraskilte, ved en nyordning vegre seg for en kirkelig velsignelsehandling.

På bakgrunn av de foreliggende reaksjoner fant Bispemøtet i 1983 ikke grunnlag for å gå over til obligatorisk borgerlig vigsel i dag, selv om det blant biskopene er noe forskjellig syn på gjeldende ord-

ning. Året etter gjennomførte artikkelforfatteren en spørreskjemaundersøkelse blant samtlige menighetsprester i Den norske kirke om kirkens vigselpraksis. Nesten to tredjedeler av prestene uttrykte der ønske om å beholde dagens vigselpraksis. En tredjedel av prestene kom med forslag knyttet til fraskiltes gjengifte, og for dem var obligatorisk borgerlig vigsel det forslag som oftest gikk igjen. (Dette er blitt noe feilaktig gjengitt i siste nummer av *St. Olav* hvor min artikkel «Kirkelig vigsel av fraskilte» i *Kirke og Kultur* 5/1986, ble omtalt.)

Forslaget om obligatorisk vigsel er foreløpig lagt på is, men det vil etter all sannsynlighet dukke opp igjen i en ikke for fjern fremtid. Med fordel burde også vi som katolikker vie spørsmålet ettertanke. Om det ikke medfører store endringer på «kirkesiden» for oss, så vil det utvilsomt være praktiske spørsmål som fortjener overveielse.

Viktig budskap til presidenten
«Alle vet at frihetens ånd ikke kan kveles, at den ikke kan bli undertrykket for godt,» heter det i en henvendelse fra Den sør-afrikanske bispekonferanse til president Pieter Botha. Jo lenger den strid som nå pågår i landet, får vare ved, «jo værre vil det gå til slutt,» hevder biskopene. Henvendelsen er undertegnet av 26 biskoper og lederne for to prefekturer.

Den sør-afrikanske bispekonferanse omfatter biskopene i Sør-Afrika, Swaziland, Botswana og Namibia. Kirkelederne kaller unntakstilstanden i Sør-Afrika for «i beste fall et misforstått forsøk på å knekke frihetstrangen», et forsøk som styrker «inntrykket av at regjeringen har til hensikt å holde på makten koste hva det koste vil.» Biskopene sier at de har

merket seg at «regjeringen har vist seg villig til å avvikle apartheid, og at noe er blitt gjort i så måte. Men meget mer gjenstår. Vi ber om at man uten nølen går i gang med full avvikling av apartheid. Det nåværende tempo og omfang synes ikke å ta hensyn til hva som trenges på dette punkt i vår historie,» skriver de katolske biskopene. ORIGINS

16 Baby Johannessen:

*Dominikanerpater
Aage Haukens to bøker
om teologene
som skapte
Det gamle og
Det nye testamente
– tidligere anmeldt i
St. Olav
må ikke få lov
til å gå
i glemmeboken.
Bøkene inspirerer
til fornyet
bibel-lesing.
De viser
hva Bibelen er
– og hvordan Skriften
og Tradisjonen
ble til.
Som grunnlag for
samtaler og studier
i grupper
er begge bøkene
velegnet.
Men da bør
det nok utarbeides
brukbare studiehefter
til hjelp.*

Åge Haukens bibelbøker —

Teologene som skapte Det gamle testamente

Forfatteren burde ha spandert 1/2 side foran i boken – før tekststart – hvor de teologiske faguttrykkene for Det gamle testaments inndelinger (Mosebøkene) var stilt opp. Det ville ha lettet legfolkets lesning.

Et lite råd til førstegangsleseren: Les resymet som starter på s. 189 først! Her får vi vite hva hvert enkelt kapitel handler om, i stikkords form. Dermed vil man etterpå lettere vite hva skriveren, profeten, dommeren, fangen og opprørreren står for i Det gamle testamente.

Det Aage Hauken gir oss del i, er å se hvorledes det gamle testamente viser en utvikling, historisk og religiøs – som fører til en teologisk modningsprosess. Aage Hauken forklarer hvordan hver ny forbannelse blant de Jahvetroende blir opptakten til et nytt håp, og han belyser hvorledes historien blir frelseshistorie. Vi opplever Guds vilje med historien – og menneskenes medvirkning i denne. Vi får også vite hvorfor det er så vanskelig å lese Bibelen: den skiller ikke mellom bokstavelig og billedlig tale.

Et sted sier Aage Hauken: «Vårt gudsbilde forandrer seg

– fordi vi forandrer oss. Den eneste mulighet vi har for å tale om Gud går via oss selv, dvs. våre psykologiske og sosiologiske strukturer.»

Gjennom hele boken får vi et dypt innblikk i jødernes historie og deres egenart, deres tro og tradisjon osv. Vi føres inn i forholdet mellom Gud og Loven. Hauken sier: «Prestenes Gud er en meget barmhjertig Gud, og Loven er et eneste gigantisk forsøk på å bevare den religiøse balansen i en ufullkommen menneskehet.»

Som Aage Hauken påpeker: Bibelen har en spennvidde på over 1000 år, og menneskenes ideer om Gud står ikke stille. Teologen søker å si noe om Gud til sin samtid.

For Aage Hauken er hver bibelsk forfatter en teolog og historiker – historiker og teolog, og han påpeker at tradisjon blir nøkkelord for forståelse av Bibelens tilblivelse. «Mennesket taler gjennom ord og gester. Gud taler gjennom historien.»

Om Skriften sier Aage Hauken: «Den er hverken rent gudsord eller et rent menneskeord. Den er skjæringspunktet mellom de to.»

Bortført og torturert

I en edsvoren erklæring offentliggjort for en tid siden sier generalsekretæren i den sør-afrikanske biskpekonferanse Smangalis Mkhathswa at han den 20. august i år ble bortført og deretter torturert og forhørt av fire menn i 30 timer. I erklæringen beskriver Mkhathswa torturen og gir et resyme av de svar han gav under forhøret. Pateren ble «fastholdt» på bakgrunn av unntakstilstanden.

ORIGINS

Marx og Kirken møtes i Budapest

En dialog mellom katolske ledere og marxistiske forskere fra Sovjet-Unionen og andre land bak jernteppet finner sted i Budapest i oktober. En av deltakerne fra katolsk side er lederen av Vatikanets sekretariat for ikke-troende, kardinal Paul Poupard. CATHOLIC HERALD

Prestemangel på Cuba

Biskopene på Cuba beklager mangelen på prester som kan ta seg av landets ca. 10 millioner katolikker. I et pastoraldokument erklærer biskopene at det bare finnes 200 prester i landet, den laveste «kvote» i Latin-Amerika. Det vises dog til at regjeringen i den senere tid er blitt mer forhandlingsvennlig overfor Kirken. KATOLSK ORIENTERING

inspirasjon for leg og lærd

17

Myten om Jesus eller Teologene som skapte Det nye testamente

Aage Hauken lar oss begripe hvorfor det er nødvendig å kjenne den jødiske historie og tradisjon og religiøse legning, for å forstå Jesu gjerning og bestemmelse. I boken om teologene som skapte Det nye testamente, synes forfatteren å være på noe «gyngende grunn». Men hva kan en leg katolikk gjøre annet enn å takke også for denne «popularisering» av forskningens siste landevinninger om Jesu liv og lære, om Kristus og kristendommens tilblivelse i de første tider etter Mesterens død og oppstandelse. Her får vi vite om lignelsenens betydning, de forskjellige teologiske skolene og de jødiske sektene på Jesu tid, kirkens gryende start, livet i de første menigheter osv. Her er et vell av kunnskapsformidling – om evangelistene, tiden, troen, symbolene i språket – og sist, men ikke minst: tilknytningen til den lange jødiske historie nedfelt i Det gamle testamente.

Oppsummering

Med sine to bøker har Aage Hauken åpnet vinduet for oss ut mot «den kristne teologis lange historie». (Legg merke til

«Den er i utmerket stand.
Den har tilhørt en ateist.»

ordbruken: «skapte» sier noe annet enn «skrev»...)

Visse synspunkter i begge bøkene kan virke uvante og derfor provoserende for en nordbo som er ukjent med de teologiske landevinninger, – noe virker kanskje også kontroversielt. Det synes for meg å være et ekstra incitament til å

ta for seg bøkene og studere dem, kanskje først og fremst i våre studie- og samtalegrupper.

Det som særpreger disse to bøkene, og især den første – er at de er skrevet slik at vi *forstår* hva forfatteren mener, uten å ha studert teologi. Skulle så andre teologer og bibelfor-

Dokument om bio-etikk

Under sitt besøk i Peru for en tid siden sa kardinal Joseph Ratzinger at Vatikanet snart kommer til å sende ut et dokument om biologisk etikk. En erklæring om grunnlaget for moralteologien er også på trappene, ifølge Ratzinger.

KATOLSK ORIENTERING

18

skere ha innvendinger, blir det innenfor de lærdes rekke og angår egentlig ikke oss legfolk i denne omgang. For meg har det vært nok å konstatere at Aage Hauken følger opp de intensjoner som Det II. Vatikanekonsil hadde med sine forskjellige teologiske dokumenter. Så får teologene heller diskutere detaljene!

Deler av de to bøkene kunne med fordel trekkes ut og inngå som lærestoff i den norske skoles religionsundervisning!

Ut fra en økumenisk holdning mener jeg ellers at bøkene må bety en berikelse for *hele* det kristne miljø i Norge, uansett konfesjon.

Samtidig som forfatteren fortjener en takk for at han skrev de to bøkene, må også forlaget Gyldendal – Land og Kirke – takkes for at de satset på forfatteren. Bare synd at bøkene ikke finnes hos alle bokhandlere – etter mine stikkprøver. De hadde fortjent store reklameoppslag, i en tid hvor norsk kulturdebatt diskuterte Bibel, naturvitenskap, religion osv. ut fra gamle, fastlåste holdninger. ●

Katolikker: gå til media

– Katolikker bør være i første rekke til å engasjere seg i massemedia, sier pave Johannes Paul II. Uttalelsen kom under åpningen av en internasjonal mellommenneskelig kongress i Rimini for en tid

siden. Paven mente kristne bør engasjere seg i media til beste for menneskene og for samfunnsutviklingen generelt. Han stilte seg kritisk til en maktkonsentrasjon hvor et fåtall mennesker kontrollerer større medieenheter.

NØP

Pressemelding:

UNGE NORSKE KATOLIKKER ORIENTERER SEG INTERNASJONALT

«En kirke – én verden» blir tema for arbeidet til Unge Norske Katolikkers Forbund sitt arbeid i 1987. Det ble vedtatt på Forbundets landsmøte som ble avholdt 5.–7. september på Mariaholm skolesenter i Spydeberg i Østfold. Årets landsmøte samlet rekorddeltakelse, med 80 deltakere fra hele landet.

Med årstemaet «En kirke - én verden» vil UNKF se nærmere på sin tilknytning til en verdenskirke. For norske katolikker kan det ofte føles som man tilhører Kirkens lilletå, mens det heller er slik at hver enkelt kristen er et kirkelig sentrum.

Årstemaet innebærer også en satsing på sosialt engasjement, noe som også gjenspeiler seg i det arbeidsprogrammet landsmøtet vedtok. Der heter det bl.a. at forbundet skal melde seg inn i Fellesrådet for det sørlige Afrika, og at det skal arbeides med tanke på å få opprettet et internasjonalt utvalg for å styrke forbundets u-landsengasjement. Utvalget skal bl.a. arrangere den årlige adventsaksjonen, som tradisjonelt har vært krumtappen i UNKFs u-landsarbeid. Årets adventsaksjon vil forøvrig gå til en leir for mozambiske og sør-afrikanske flyktninger i Swaziland.

Landsmøtet valgte også nytt landsstyre. Petter Bruce (24) overtar formannsklubba etter Mats Tande som har hatt vervet i to år, og ikke stilte til gjenvalg. Petter Bruce, som er fra Oslo og studerer sosiologi, har tidligere hatt en rekke verv i UNKF, de siste to årene som redaktør for forbundets blad, «Katolsk Ungdom». Til ny redaktør valgte landsmøtet Hans Wade, Bergen. Øvrige medlemmer av landsstyret er Anne M. Kadivec, Tønsberg, Rosalia Lukacsovics, Sarpsborg, Sigurd Markussen, Bærum, Birgit Njåstad, Trondheim, Johan Svorstøl, Tønsberg; og Øivind Aaser, Oslo.

Økumeniske gudstjenester – ikke bare i bønneuken

Annenhver fredag, (kl. 21), holdes kveldsgudstjeneste i kapellet i St. Hallvard kirke på Grønland i Oslo. Det var «Forum i Oslo/Akershus» (en lokalgruppe av «Forum for kristne sosialister») som i vår tok initiativet til disse økumeniske gudstjenestene. Som fortsetter nå i høstsemestret, leser vi i Meldeblad for Forum i Oslo/Akershus.

Vanskelig dialog

Det fjerde arbeidsmøte i den internasjonale romersk-katolsk/ortodokse dialogkommisjon ble avsluttet i sommer uten at man hadde nådd ett eneste av de mål man hadde satt seg.

At møtet, som kun varte én uke, i det hele tatt ble fullført, var noe nær et under. Den greske kirke protesterte over en utstilling av makedonske ikoner i Vatikanet, og nesten halvparten av de

ortodokse deltagere boikottet møtet eller forlot det før tiden.

Møtet ble ledet av kardinal Jan Willebrands fra Vatikanets enhetssekretariat og av metropolitt Stylianos av Konstantinooepel. Man besluttet at det videre arbeid i kommisjonen skal ta for seg problemet med proselytisme (hverving av troende) og problemet med de unerte kirker. Kommisjonens neste møte blir i Bari i 1987. KATOLSK ORIENTERING

Sørlandet – ikke bare pietister

19

Midt i avisenes «agurktid» lyste Arendalspresten Alan Littlewoods vennlige ansikt opp i Aftenpostens spalter – Bjørn Brøymer hadde vært på besøk. Resultatet var et varmt og humoristisk portrett til glede for langt fler enn de mange som allerede kjenner den vennsæle og underfundige «Father Littlewood». Og «bare hyggelig» var Brøymers blide svar på St. Olaus spørsmål om å få sakse hans sommerportrett.

– En søndag i Bergen måtte jeg spise tyve store bløtkaker i løpet av noen timer. Det var – skal vi si – forferdelig...

Ordene ramler ut av Alan Littlewood. Engelsk gentleman. Katolsk sogneprest i Arendal. Prest i Norge siden 1962.

– Bløtkaker. Jeg ble innbudt i flere selskaper i forbindelse med barn som fikk sin første kommunion. Alle åtte steder jeg kom fikk jeg bløtkaker, sier presten med rungende latter.

Vi vet ikke om han finner norske bløtkakestykker for lutherske, det er jo allerede kjent at kaffen nærmest gir syndsforlatende virkning i indremisjonskretser.

Alan Littlewood er 48 år. Siden 1973 har han vært

sogneprest til St. Franciskus katolske kirke i Arendal. Hans sogn er enormt – det strekker seg fra Risør til Grimstad og inkluderer de indre bygder i Agder. Men menigheten er ikke stor. Den teller bare 240 medlemmer. Til gjengjeld driver menigheten barneskole, der ikke-katolske elever utgjør flertallet. 35 barn går på St. Franciskus skole.

– Hva synes pastor Littlewood om sørlandspietismen?

Han ler:

– Det spørsmålet ventet jeg. Jeg får ustanselig spørsmål om hvorvidt katolikkene bruker alkoholholdig altervin. Det er veldig viktig. Jeg tror Norge er det eneste sted i hele verden hvor det er viktig. Men det er ikke bare pietister som bor på

Sørlandet. Jeg kjenner en del ikke-pietister som bor her også. Og så kjenner jeg en del kjeffe pietister, som er mer opptatt av de mer grunnleggende kristne verdier enn av hvor meget alkohol som finnes i altervinen. Det økumeniske arbeidet er blitt bedre i løpet av de siste fem år. Jeg er endog blitt intervjuet i pinsevennenes menighetsblad.

– Hva er pastorens karakteristikk av den norske folkekarakter?

– Det er kanskje best at jeg ikke svarer. Kanskje best du skriver – skal vi si – lutefisk?

– Savnet av England er vel stort for en engelskmann i Norge?

Myndighetene i Zimbabwe «Katolske kommisjon for rettferdighet og fred»

Michael Auret, sier han er «skuffet» men ikke redd etter at myndighetene har truet med å arrestere enhver som gir opplysninger til Amnesty International (AI). Trusselen kommer fra innenriksminister

Enos Nkala, som også er øverste leder for politiet i landet. Advarselen er den siste av en lang rekke angrep myndighetene har rettet mot AIs arbeid i landet. Nkala sier at «Zimbabwe akter å overse alle kommende Amnesty-rapporter,» og et medlem av nasjonalforsamlingen kaller AI «en fiende av vårt samfunnssystem.»

tem.»

– Det triste er, sier Auret, at myndighetene har en slik holdning til menneskerettsarbeid, særlig nå som situasjonen faktisk har begynt å bedre seg her i landet. Tortur og annen vold mot politiske motstandere er et mindre problem nå enn tidligere, sier han. NØP

20

Engelsk humor

– Man savner alltid sitt føde-land. På den annen side trives jeg her. Hvis man er engelsk, kan man ta en hel del med engelsk humor og le av ting som man ellers ville ha ergret seg over.

Pastoren besøker England når han har anledning. Men da må han selv sørge for å skaffe prestevikar.

– Jeg kommer fra byen Broadstairs i Kent, det er feriebyen til Charles Dickens. En del av det man leser i «David Copperfield», er hentet fra Broadstairs.

– Hvorfor havnet en ung engelsk prest i Norge?

– Jeg meldte meg til tjeneste. Det var prestemangel i Norge. Det var en frivillig sak å svare ja på kallet.

Alan Littlewood virket først i Oslo, derefter seks år i Bergen. Så ble han sogneprest i Haugesund og derpå Arendal.

Han har nok å gjøre. Messe holder han hver dag. Søndag er det to. Det kommer alltid noen. Og de elleve pensjonerte St. Franciskus-søstre, ti nederlandske og én fra Sørlandet, kommer bestandig til

Bønnedag for fred

Ayatollah Khomeini vil sende en representant til bønnedagen i Assisi som paven innbyr til den 27. oktober, sier Irans ambassadør ved Vatikanet. Sheik Salman Ghaffari, som er utpekt til å delta på møtet, tilhører Shit-presteskaper.

I Assisi vil også de ortodokse patriar-

ker, den anglikanske kirke og de protestantiske kirker som hører til Kirkenes Verdensråd, være til stede. Også representanter for jødedommen, buddhismen, islam, hinduismen, shintoismen og taoismen har meldt at de kommer til Assisi.

KATOLSK ORIENTERING

Paven takker

Paven har sendt en takkeskrivelse til biskopen av Osnabrück for den hilsenen deltagerne på «Nordischer Katholikentag» sendte ham. «Måtte møtet bære rik frukt,» skriver paven, som gir alle deltagerne og de kirker de representerte sin apostoliske velsignelse. Paven skriver også at han håper saligkårsprosessen for Niels Stensen snart kan avsluttes.

KNA

Be for fred!

21

messen. Søstrene slet – først som lærerinner på skolen, og når skoledagene var over, var det sykepleiertjeneste på det katolske sykehuset rett ved den katolske kirken. Sykehuset har fylket overtatt.

Lærervikar

Selvfølgelig underviser presten i religion. Like selvfølgelig er det at han har ansvaret for engelskundervisningen. Iblant må han steppe inn som lærervikar og undervise i norsk og matematikk.

Tre kråker sitter på toppen av det sydlandske tårnet på den hvite kirken, som er oppkalt etter St. Franciskus. Kirken kneiser elegant over havnen i Arendal, flott beliggende på Tyholmen blant idylliske hvite hus. Den minner om en italiensk kirke ved Middelhavet. Men arkitektene hører Arendal til. Kirken ble reist i 1953 og skulle se ut som en «katolsk kirke i Syden».

Fra den store lutherske nabokirken klemter klokkespill. Pastor Littlewood får litt ro før han skal inn til messe. På bordet står frukt. Ingen bløtkake. ●

Alt som lever, alt som trues

*Alt som lever, alt som trues,
alt som er blitt knust til skår,
bærer vi til deg, vår Skaper,
jordens sår er dine sår.*

*O Herre,
vi ber for din lidende verden.*

*Vi som fikk vårt liv som gave,
har trådt livet under fot.
Vi har brutt din viljes lover,
i vårt blinde overmot.*

*O Herre,
som skyldnere ber vi om nåde.*

*Gud, du ser din skapnings lengsel
etter dagen du lar gry,
når det skapte, løst fra trelldom,
skal se jorden født på ny.*

*O Herre,
la håpet få leve i verden!*

Fra «Det skjulte nærvær» av Svein Ellingsen

Møt dem med varme

«Egentlig er det helt meningsløst å ta flyktingene fra en helt annen kultur og hit til hjørnet av ishavet», uttalte Torolf Elster nylig i en samtale med Arbeiderbladet. «Det beste hadde vært å ha hjulpet dem til å finne en framtid i et land som ligger nærmere det de flyktet fra. Å bringe dem hit er en nødløsning. Det minste vi kan gjøre er å møte dem med varme.»

Torolf Elster trekker fram vennefami-

liene i Kristiansand som eksempler til etterfølgelse. Norske familier er blitt støttekontakter for vietnamesiske. Det er ofte innflytterfamilier som selv har opplevd det å være fremmed på et sted.

Sammen med sin kone Magli Elster har han besøkt flyktingeleire over hele verden – og mener vi kan lære mye av fattige land: «I Sudan og Tanzania blir flyktingene tatt i mot som brødre. Sultne, nødstedte blir tatt i mot av noen som er like sultne og nødstedte. De får

jord og faglig assistanse. Vi i Norge burde ikke bare i ord, men også i handling behandle flyktingene som brødre og søstre. Materielt får de det bra, men møter stor uforstand og kulde. Jeg tror ikke nordmenn er spesielt rasistiske, men vi er sjenerte og lukkede», sier Torolf Elster.

Som kjent har Magli og Torolf Elster fått «Fritt Ord-prisen» for sin bok om verdens flyktinger: «Verden brenner».

Caritas informerer:

ETIOPIA

Samarbeidet mellom de ulike kirkelige organisasjoner når det gjelder hjelpearbeidet for de sulterrammede i Etiopia skjer først og fremst ved at landet er delt i ulike regioner hvor hver organisasjon har et hovedansvar.

Caritas har ansvaret for provinsene Assab, Tigray, Gamo Gofa og Kaffa.

Matproduksjonen i Etiopia er nå økende, og i løpet av kort tid regnes det med at opp til 80% av maten kan skaffes lokalt.

Fortsatt er imidlertid nøden stor, særlig i de nordlige områder hvor der også har vært mye uro. I det minste frem til utgangen av september, er det helt avgjørende med en stor innsats for å skaffe de nødvendige matforsyninger. Caritas Etiopia (Ethiopian Catholic Secretariat – ECS) driver derfor 2 matstasjoner i Assab, 19 stasjoner i Eritrea og 12 stasjoner i Tigray, men det er Carita's internasjonale nettverk som må skaffe de nødvendige forsyninger, som tilsammen betjener over 600.000 mennesker.

Caritas Italia har, med støtte fra italienske myndigheter, kunnet sende 24.000 tonn korn og matolje til Etiopia, men det er både vanskelig og kostbart å sørge for transporten innenlands, i stor utstrekning er det nødvendig med flytransport for å kunne sikre at maten kommer frem.

Caritas Tyskland har tatt ansvaret for å organisere denne transporten, men kan ikke betale alt av egne midler, derfor må Caritas i andre land støtte opp. Med støtte fra norske myndigheter har Caritas Norge gitt et bidrag på 750.000 kroner til hjelpeprogrammet.

CHILE

Santiago ble i juni rammet av flom. Det meldes om mange drepte og store materielle skader. Hus, veier, matvarelagre m.v. er ødelagt og mange tusen er i stor nød. Caritas Chile satte straks i gang et stort hjelpeprogram med støtte fra andre lands organisasjoner. Med støtte fra norske myndigheter kunne vi alt etter noen dager gi dette arbeidet et bidrag på 250.000 kroner. I Chile, som i mange andre land, er Kirkens hjelpeorganisasjon den sikreste måte å få hjelpen frem dit den er tenkt. Caritas Norge regner med å følge opp dette arbeidet og ber om støtte.

TANZANIA

Våren 1985 ble det underskrevet kontrakt mellom Caritas Norge og norsk produsent om levering og montering av 30 soldrevne kjøleskap i Tanzania. Kjøleskapene plasseres på sykehus og klinikker til nedkjøling av blod, vaksiner og medisiner. Kjøleskap som baserer seg på solcellepaneler, regnes som enkle å vedlikeholde og lite ressursforbrukende – begge deler er viktig i Tanzania.

Monteringen av disse kjøleskapene er nå i full gang og ventes ferdig i løpet av høsten.

Caritas Norge har også kunnet etablere kontakt med Mor Teresa som driver barnehjem i Dar es Salam og Tabora. Som alltid arbeider Mor Teresa for dem som er aller vanskelig stilt, spebarn som plukkes opp på jernbanestasjonen m.v. Vi går igang med direkte forsendelser av varer til henne da produktene er vanskelig å kjøpe – eller svært kostbare. Utover høst og vinter vil vi sende medisiner, klær og annet utstyr. Vi har nå på lager bl.a. 3,5 tonn vitamintabletter og en hel del klær som vil bli sendt i passelige kvanta pr. forsendelse. Sammen med dette utstyret sender vi utstyr som skal gå til Foreningen for cerebral parese og mentalt funksjonshemmede i Tanzania.

Vi tar imot økonomisk støtte såvel som utstyr og forbruksvarer.

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNBrannvaktvn. 5, Oslo 4
Tlf. 15 34 82

Liturgisk kalender

Gudstjenester

23

Dialogmesse

Høymesse

			Dialogmesse	Høymesse	
OKTOBER (Rosenkransmåned)	15. Teresa av Avila, jomfru og kirkelærer, Gal. 5, 18–25. Luk. 11, 42–46.	Arendal <i>St. Franciskus kirke</i>	Tyholmen Tlf. 22 209	<i>lørd.</i> : 18.30 <i>sønd.</i> : 8.00	11.00
	16. Ferial el. Hedvig, nonne el. Margrete Marie Alacoque, jomfru. Ef. 1,3–10. Luk. 11, 47–54.	Asker og Bærum <i>Mariakirken</i> <i>Eikeli katolske kirke</i>	Nyveien 17, Stabekk Tlf. 53 77 35 Veståsen 18 Tlf. 24 25 69	<i>lørd.</i> : 17.45 <i>sønd.</i> : 9.15	10.45 10.30
	17. Ignatius av Antiokia, biskop og martyr. Ef. 1, 11–14. Luk. 12, 1–7.	Bergen <i>St. Pauls kirke</i> <i>Vår Frue Kirke</i>	Christiesgt. 16 Tlf. 32 54 10 Helleveien	<i>lørd.</i> : 19.00 <i>sønd.</i> : 9.00 9.30	11.00
	18. Lukas, evangelist, 2. Tim. 4,10–17b. Luk. 10, 1–9.	Bodø <i>St. Eysteins kirke</i>	Hernesvn. 22 Tlf. 21 783	<i>lørd.</i> : 19.00 <i>sønd.</i> :	11.00
	19. 29. alm. søndag. 2. Mos. 17, 8–13. 2 Tim. 3,14–4,2. Luk. 18, 1–8.	Drammen <i>St. Laurentius kirke</i>	Cappelensgt. 1 Tlf. 83 20 19	<i>lørd.</i> : 13.00 <i>sønd.</i> : 9.00	11.00
	20. Ferial. Ef. 2, 1–10. Luk. 12, 13–21.	Fredrikstad <i>St. Birgitta kirke</i>	Kongensgt. 9 Tlf. 11 438	9.00	11.00
	21. Ferial. Ef. 2, 12–22. Luk. 12, 35–38.	Messe lørdag kl. 19.00 unntatt når intensivundervisning: kl. 12.30.			
	22. Ferial. Ef. 3, 2–12. Luk. 12, 39–48.	Halden <i>St. Peters kirke</i>	Kristian V's pl. 1 Tlf. 81 168	9.00	10.45
	23. Ferial el. Johannes av Capestrano, prest. Ef. 3, 14–21. Luk. 12, 49–53.	Hamar <i>St. Torfinns kirke</i>	Torvg. 113 Tlf. 23 751	<i>lørd.</i> : 18.00 <i>sønd.</i> :	11.00
	24. Ferial el. Antonius Maria Claret, biskop. Ef. 4, 1–6. Luk. 12, 54–59.	Hammerfest <i>St. Mikael kirke</i>	Salsgt. 52 Tlf. 11 447	19.00	11.00
	25. Ferial el. Marias lørdagsmesse. Ef. 4, 7–16. Luk. 13, 1–9.	Harstad <i>St. Sunniva kirke</i>	Skolegt. 4 Tlf. 63 696	<i>lørd.</i> : 17.00 <i>sønd.</i> :	11.00
	26. 30. alm. søndag. Sir. 35, 15b–17, 20–22a. 2. Tim. 4, 6–8, 16–18. Luk. 18, 9–14.	Haugesund <i>St. Josefs kirke</i>	Haraldsgt. 21 Tlf. 23 195		11.00
	27. Ferial. Ef. 4, 32–5,8. Luk. 13, 10–17.	Hønefoss <i>St. Theresias kirke</i>	Vesterngt. 5 Tlf. 22 381		11.00
	28. Simon og Judas, apostler. Ef. 2, 19–22. Luk. 6, 12–19.	Kristiansand S. <i>St. Ansgar kirke</i>	Kirkegt. 3 Tlf. 24 225	<i>lørd.</i> : 13.00 <i>sønd.</i> : 9.30	11.00
		Kristiansund N. <i>St. Eysteins kirke</i>	Flintegt. 5 Tlf. 72 779		11.00
		Levanger <i>St. Torfinns kirke og</i> <i>St. Eysteins sykehjem</i>	Jernbanegt. 29 Tlf. 81 856 Tlf. 81 855		11.00
		Lillehammer <i>Mariakirken</i>	Weidemannsgt. 3A Tlf. 52 550	<i>sønd.</i> :	18.00

SANKT GUDMUNDS LEGAT
til utdannelse av katolsk ungdom.

Søknad om bidrag sendes Dominikanernes prior,
Boks 5036 Maj, 0301 Oslo 3,
innen 1. desember 1986.

Samlet sum til utdeling i år: Kr. 6.000,—.

24 Liturgisk kalender Gudstjenester

			Dialogmesse	Høymesse
	Lillestrøm	Rømeriksgt. 1	9.00	10.30
	<i>St. Magnus kirke</i>	Tlf. 71 28 85		
29. Ferial. Ef. 6, 1–9. Luk. 13, 22–30.	Molde	Parkvn. 25		11.00
30. Ferial. Ef. 6, 10–20. Luk. 13, 31–35.	<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. 51 467		
31. Ferial. Fil. 1, 1–11. Luk. 14, 1–6.	Moss	Ryggevn. 24		17.00
	<i>St. Mikael's kapell</i>	Tlf. 51 038		
	Narvik	Håreksgt. 82		18.30
	<i>Kristi Kongekirke</i>	Tlf. 41 634		
	Oslo	Akersvn. 1	<i>lörd.</i> : 19.00	
	<i>St. Olav domkirke</i>	Tlf. 20 72 26	<i>sønd.</i> : 9.30	11.00
			19.00	
	<i>St. Hallvard kirke</i>	Enerhauggt. 4	8.35	11.00
		Tlf. 67 23 83		
	<i>St. Dominikus kirke</i>	Neuberggt. 15	9.00	11.00
		Tlf. 43 07 71	18.30	
	<i>Jesu Hjerte kapell</i>	Ullernchausséen 52	9.00	
		Tlf. 50 91 91		
	<i>Grefsen kapell</i>	Glads vei 23	9.00	11.00
		Tlf. 15 38 90		
	<i>Lunden kloster</i>	Øvre Lunden 5	<i>lörd.</i> : 18.00	
		Tlf. 64 18 20	<i>sønd.</i> :	10.00
	Porsgrunn	Sverresgt. 26	<i>lörd.</i> : 18.00	
	<i>Vår Frue kirke</i>	Tlf. 50 793	<i>sønd.</i> :	11.00
	Stavanger	Dronningensgt. 8	8.30	11.00
	<i>St. Svithun kirke</i>	Tlf. 52 55 34	9.30	
			18.00	
	Stord			
	<i>Hl. Ånds Kapell, Skyttarhaugsvn. 12</i>			
	<i>Høymesse hver 2. søndag kl. 11.</i>			
	<i>Nærmere opplysninger: tlf. (054) 11 230</i>			
	Tromsø	Storgt. 94	<i>lörd.</i> : 19.00	
	<i>Vår Frue kirke</i>	Tlf. 84 277	<i>sønd.</i> :	11.00
	Trondheim	Schirmersgt. 1	9.00	11.00
	<i>St. Olavs kirke</i>	Tlf. 52 12 14		
	Tønsberg	Sandefjordsgt. 1		11.00
	<i>St. Olav kirke</i>	Tlf. 11 949		
	Voss	Finnesvegen 57	Etter avtale	
	<i>St. Olavs kapell</i>	Tlf. 51 25 10		
	Ålesund	Nørvesund	<i>lörd.</i> : 17.00	
	<i>Vår Frue kirke</i>	Tlf. 37 558	<i>sønd.</i> : 8.30	11.00

NOVEMBER

1. Ferial el. Marias lørdagsmesse.
Fil. 12–17, Luk. 14, 7–14.
2. *Allehelgensdag.*
Joh. Åp. 7, 2–14.
1. Joh. 3, 1–3.
Mt. 5, 1–12a.
3. *Allesjeldersdag.*
Jes. 25, 6–9. 1. Kor. 15, 51–57.
Joh. 6, 51–58.
4. Karl Borromeus, biskop.
Fil. 2, 5–11. Luk. 14, 15–24.
5. Ferial. Fil. 2, 12–18.
Luk. 14, 25–33.
6. Ferial. Fil. 3, 3–8a.
Luk. 15, 1–10.
7. Ferial. Fil. 3, 17–4, 1.
Luk. 16, 1–8.
8. Ferial el. Marias lørdagsmesse.
Fil. 4, 10–19. Luk. 16, 9–15.
9. *32. alm. søndag.*
Laterankirkens vigselfest.
Esek. 47, 1–12. 1. Kor. 3, 9–17.
Joh. 2, 13–22.
10. Leo den Store, pave og
kirkelærer.
Tit. 1, 1–19. Luk. 17, 1–6.
11. Martin av Tours, biskop.
Tit. 2, 1–14. Luk. 17, 7–10.
12. Josafat, biskop og martyr.
Tit. 3, 1–7. Luk. 17, 11–19.
13. Ferial. Filemon 7–20.
Luk. 17, 20–25.

Neste nummer utgis 11. november. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarhavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Redaksjon og ekspedisjon:

Akersveien 14, 0177 Oslo 1, Tlf. 20 72 48

Medarbeidere:

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Knut W. Ruyter o.f.m.

Gunnel Vallquist

Abonnement kr. 140,- pr. år.

Utenfor Skandinavia kr. 160,-.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

**DE FØRSTE AV HØSTENS
BØKER**

Karsten Isachsen: **DET HANDLER
OM Å LEVE**, hf. kr. 29,- nå
Gyldendal pocket.

Julian of Norwich: **INNHYLLET I
KJÆRLIGHET**, oversatt av Jan
Erik Rekdal, ib. kr. 65,-.

E. le Roy Ladurie: **MONTAILLOU.**
Katarer og katolikker under
inkvisisjonen 1294-124, ib. kr.
248,-. Se anmeldelse i dette nr.
av St. Olav.

Marcel Proust: **PÅ SPORET AV
DEN TAPTE TID**. Bd. VI, ib.
kr. 200,-.

Irina Ratusjinskaja: **FRIHETENS
SVALER**. Gjendiktningen har
skjedd på grunnlag av de
russiske originaltekstene i
samarbeid mellom lyrikeren
Åse-Marie Nesse og lektor i
russisk Alf Glad, ib. kr. 88,-.

Åge Rønning: **KOLBES REISE**, ib.
kr. 124,- er dramatisert og går
nå på Nationaltheateret.

Åge Rønning: **HUSKER DU
SCOBIE?** Noveller, ib. kr. 108,-.

Mandag-fredag:
9.30-16.30

torsdag: 9.30-16.30

lørdag: 9.30-13.00

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 66 59 00 - SERVICE (02) 66 58 60 - 66 58 62

FORBIRKINGSKARTIESELSKAPET LIVSFORSIKRINGSSELSKAPET
VESTA HYGEA

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG OG OTTO FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

**RENÉ OG
HÉLÈNE BIRKELAND**

Tannleger
Bygdø Allé 58 B - Oslo 2
Tlf. 44 86 13

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen a/s

Ullevålevn. 1

TELEFON * 20 79 05

Alltid telefonvakt

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 - 30 84 53

Blikk
på tiden

Hvorfor er Lasarus naken?

Hva er det som er galt i verden? Det sies og skrives så meget; de detaljerte rapporter og analyser er så fulle av fakta at vi ofte ikke ser skogen for bare trær. Så slår man plutselig opp i det gamle evangelium, og synes man finner hele verdenssituasjonen sammenfattet i tre setninger. Her er intet utenom-snak; med evangelistens få ord kommer vi helt inn til kjernen, og den er brutalt avslørende: «Det var engang en rik mann som gikk kledd i purpur og fineste lin, og hver eneste dag holdt overdådige fester. Men utenfor porten hans lå det en fattig mann, som het Lasarus, full av verkende sår. Han ønsket ikke bedre enn å stille sin sult med de smulene som falt fra den rikes bord.»

Dette er *vår* verden. Slik er det den egentlig ser ut, selv om vi til daglig lar være å se. Våre egne overflodsproblemer tar hele vår oppmerksomhet, og vi er mer bekymret over at naboen har litt mer lin og purpur enn vi selv, enn over at Lasarus ligger utenfor og er naken. Kristne mennesker kan endog samles til gudstjeneste og bekjenne sine synder uten å tenke på Lasarus.

Ubevisst, og uten egentlig ond vilje, har vi godtatt at han skal ligge der han ligger. Politikerne skryter riktignok av at han får én prosent av vårt brutto nasjonalprodukt. Selv har vi mer enn bruk for de 99, og enda er bevilgningene altfor små på alle felter...

Hvorfor er det slik? Hvorfor har det i hele menneskehetens historie ikke vært til å unngå at noen gikk i purpur, mens de mange var nakne? Det spørres om det ikke under disse tilsynelatende rent materielle misforhold skjuler seg et åndelig problem. Kanskje er det hele dypest sett et «Satans spill», for å si det med dikteren Åge Rønning. I en novelle lar han en avdød jødisk vismann vise seg i drømme for en av sine disipler. «Den unge sa: Mester, det er godt at du er kommet tilbake. Vårt folk oppsøker nå oss for å få svar på de brennende spørsmål i tiden, og vi kjenner ikke alle svarene. Fortell oss, Mester: hvilke konsekvenser vil ungdommens synder få i det hinsidige? Den gamle mannen svarte: Ungdommens synder, sier du? De vil ikke tillegges noen betydning i det hinsidige». Den unge vil da gjerne vite hvilken synd som har betydning, og får til svar: «Den synden som tillegges vekt og som straffes, er den falske fromhets synd.»

Rønning skriver videre: «En fransiskanerpater sa til meg: Jeg tror at den største fare for oss idag, er å gjøre vår tro til noe helt privat, til noe som bare eksisterer mellom Gud og meg. Det er falsk fromhet.» Pateren taler her i overensstemmelse med selve evangeliet. En gudsyndelse som er blind for Lasarus' lidelser, er en fromhet uten hjerte. En tro uten medmenneskelig solidaritet er død, ja, den er en brikke i «Satans spill». Troen må leves og virkelig-gjøres i denne verden.

Så er spørsmålet: hvordan kan dette skje i en verden som synes så fastlåst i onde strukturer og urettferdige ordninger? I seksti- og syttiårene satte mange – også blant de kristne – sin lit til politiske løsninger. De er blitt skuffet. Revolusjonene har bare ført til at nye tyranner har tatt de gamles plass, og i Vestens demokratier er alle parter nødt til å programfeste stadig øket velstand for at de skal ha mulighet til å bli gjenvalgt. Imens blir Lasarus stadig fattigere. Det nytter ikke med resolusjoner, demonstrasjoner og velmente prekener. Såvel demonstranten som presten sitter fast i spillet, og Lasarus blir liggende der han ligger. Et åndelig problem synes å kreve en åndelig løsning.

På den siste bispesynoden i Roma drøftet katolske biskoper fra hele verden utviklingen i Kirken sider avslutningen av det 2. Vatikankonsi i 1965. De måtte konstatere at mege var gått anderledes enn man hadde håpet. Menneskeheten stod idag overfor langt dypere kriser enn man dengang hadde kunnet forutse. Det er selve håpet som er i ferd med å forsvinne, og da ser det mørkt ut. I biskopenes konklusjon heter det: *Vi trenger flere helgener*. Biskopene er blitt kritisert for å ha talt altfor åndelig om konkrete problemer. Men dersom årsaken dypest sett er åndelig, må også botemidlet være det. Det nytter ikke med velmente formuleringer og små reformer mot «ondskapens åndehær».

En helgen er en som gir der hvor andre krever. Dermed blir den onde avvæpnet; han har intet å stille opp mot et menneske som ikke vil annet enn å tjene sin Gud og sin neste. Helgenen er et tegn på at det nytter å kjempe mot den tilsynelatende ubønnhørlige utviklingen; han er et forvarsel om at ondskapen ikke har det siste ord. *Pater Hilarion*